Raadsvergadering van 22 november 2022 **Agendapunt 7**

Onderwerp: Inzet Reserve Duurzame Energie Schiermonnikoog, 4 oktober 2022

Aan de Gemeenteraad

Inleiding

In 2016 is door uw raad het uitvoeringsprogramma Impuls Duurzaamheid 2017 – 2021 Schiermonnikoog vastgesteld. Daarin waren 18 concrete projecten opgenomen die gedurende 5 jaar in uitvoering werden genomen. Het uitvoeringsprogramma liep tot 2021. Daarom is het beschikbare budget voor Duurzaamheid opgenomen in de reserve Duurzame Energie. Met het uitvoeringsprogramma Duurzaamheid 2022 – 2026 wordt voorgesteld hoe we dit budget de komende jaren kunnen inzetten.

Argumenten

Impuls Duurzaamheid
In 2016 is door uw raad € 375.000,- beschikbaar gesteld voor het uitvoeringsprogramma Impuls Duurzaamheid 2017 – 2021 Schiermonnikoog. Naast het beschikbaar gestelde budget van € 375.000,- zijn er verschillende externe subsidiebronnen en gelden van de overheid ingezet voor de uitvoering van het programma. In bijlage 1 is het overzicht van de 18 projecten behorend bij het uitvoeringsprogramma impuls duurzaamheid 2017 – 2021 opgenomen. Daarbij is te zien hoever de uitvoering is gevorderd.
Omdat (nog) niet alle projecten zijn uitgevoerd, niet alle verwachte kosten zijn gemaakt en door regelmatige subsidiemogelijkheden en uitkeringen vanuit het Rijk en de provincie Fryslân was er eind 2021 een budget van € 379.609 over. In 2022 ontvingen we nog € 97.674 vanuit het Rijk voor uitvoeringstaken Klimaatakkoord. In bijlage 2 is het financiële verloop van de reserve Duurzame Energie te vinden.

Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid 2022 – 2026
Conform het Klimaatakkoord en de uitwerking van regionale energiestrategieën moeten alle gemeenten in Nederland - groot of klein - de komende jaren aan de slag met de Energietransitie. Zo is op 1 oktober 2020 de concept RES aangeboden aan het Nationaal Programma Regionale Energiestrategie. Alle gemeenten moesten in 2021 een Transitievisie Warmte hebben opgesteld. In de Transitievisie Warmte moeten de gemeenten onder andere aangeven welke wijken voor 2030 van het aardgas af zullen gaan en welke verduurzamingsstrategieën in deze wijken geïmplementeerd zullen worden.
Daarom startten we in de zomer van 2020 het project Dursum Eilaun. Hoe maken we van Schiermonnikoog een Dursum Eilaun? Een veelomvattende vraag, ingegeven door de grote energieopgave die op de gemeente afkomt. Het Nationale Klimaatakkoord vroeg om actie van veel partijen, ook van gemeenten. De doelstelling van het Rijk is 55% reductie van broeikasgassen in 2030 ten opzichte van 1990. Een grote opgave met de gemeenten in een belangrijke regierol. In dit project hebben we de mogelijkheden om concrete stappen te zetten om in 2030 een CO_2-reductie van minimaal 55% te realiseren verkend en besproken met inwoners en andere stakeholders op Schiermonnikoog. Juist omdat eilanden kwetsbaar zijn als het gaat om klimaatverandering, wil Schiermonnikoog maximaal inzetten op het realiseren van het nationale doel om de uitstoot van broeikasgassen in 2030 met minstens 55% te verminderen ten opzichte van 1990 en als het even kan een stapje meer. We willen werken aan een schone, betaalbare en betrouwbare energievoorziening op het eiland. Die past bij de belangrijke kwaliteiten van Schiermonnikoog. Natuur, landschap en ecologische waarden zijn unieke kwaliteiten waar het eiland trots op is en veel toeristen mee trekt. Bovendien willen we een Energietransitie waarin inwoners en bedrijven actief kunnen deelnemen. En waarbij een aanzienlijk deel van de opbrengsten in een duurzame toekomst van het eiland kunnen worden geïnvesteerd. In Dursum Eilaun verkenden we mogelijkheden om dat te bereiken. Samen met

inwoners en bedrijven die aan de straks gestelde doelen willen werken. Het eindresultaat waren 4 mogelijke scenario's die ons inzicht bieden in de mogelijkheden voor het reduceren van de CO2-emissie en wat dat kan betekenen voor het eiland. Uw raad besloot naar aanleiding van het eindrapport in te zetten op een isolatie- en besparingsprogramma en onderzoek te laten uitvoeren voor de productie van energie door middel van zon, wind en groen gas/waterstof.

Het isolatie- en besparingsprogramma omvat veel verschillende projecten en structurele ambtelijke en financiële inzet. Daarnaast lopen er nog verschillende projecten en werkzaamheden, die onderdeel uitmaken van een Dursum Eilaun. Deze projecten en werkzaamheden, die uit het uitvoeringsprogramma Impuls Duurzaamheid en het project Dursum Eilaun voortvloeien, zijn voor de komende 4 jaar beschreven in dit uitvoeringsprogramma Duurzaamheid 2022 – 2026 en zo goed mogelijk financieel onderbouwd.

De gemeente Schiermonnikoog is sinds 2015 Fairtrade gemeente en sinds 2019 Global Goals gemeente. Via deze weg dragen we ons steentje bij aan zeventien doelen om van de wereld een betere plek te maken in 2030. Ze zijn een mondiaal kompas voor uitdagingen als armoede, onderwijs en de klimaatcrisis. We werken hiervoor samen met een werkgroep van een aantal inwoners. Daarmee ontwikkelen we projecten en plannen. Op de jaarlijkse vlaggendag van de Global Goals in september geven we ondernemers, organisaties en inwoners ruimte om elkaar te inspireren in het kader van de doelen door middel van het faciliteren van een markt.

Overkoepelend aan alle projecten en werkzaamheden hangt een goede communicatie. Het is van belang onze inwoners via laagdrempelige en herkenbare kanalen van informatie te voorzien. Dit kan via de gebruikelijke kanalen, maar om zoveel mogelijk inwoners te bereiken is het van belang in te zetten op verschillende communicatie methoden.

De eilander Energiecoöperatie de Sintrale kan op gebied van voorlichting en communicatie een belangrijke rol spelen. Daarnaast werken we op verschillende vlakken met de coöperatie samen. Dit vraagt ambtelijk inzet, maar ook financiële ondersteuning zodat de coöperatie stappen kan zetten in het professionaliseren en vergroten van hun mogelijkheden.

Om inwoners handvatten te bieden voor het verduurzamen van hun woning werken we samen met het Duurzaam Bouwloket – een onafhankelijke professionele partij waar inwoners terecht kunnen met hun vragen. Daarnaast vinden we het belangrijk om te voorzien in een goed Energieadvies op maat, waarmee inwoners concrete stappen kunnen zetten en weten waar ze (financieel) aan toe zijn. Ook wordt specifiek aandacht besteed aan het verduurzamen van het beschermd dorpsgezicht door het opstellen van een verduurzamingsgids. Hierin worden inwoners geïnformeerd over de mogelijkheden en technieken voor verduurzaming van deze bijzondere woningen. Er zal onderzocht moeten worden in hoeverre de huidige kaders binnen het beschermd dorpsgezicht nog aansluiten bij de duurzaamheidsambitie. Hiervoor zal advies worden ingewonnen bij een bouwtechnisch expert op het gebied van verduurzaming van monumenten. Middels de subsidie die we hebben ontvangen vanuit het Programma Aardgasvrije Wijken (PAW) kunnen we in de wijk Nieuw-Dokkum nu snel grote stappen gaan zetten. Tijdens dit project ontwikkelen we het Energieadvies op maat verder, zodat het goed aansluit bij de wensen van onze inwoners. De eerste stap is isoleren, waarna samen met de bewoners wordt besloten welke duurzame warmtevoorziening in de toekomst geschikt is voor de wijk. Voor het vervolg van het project is een projectleider nodig om nadere invulling en sturing te geven aan het project en zo samen met de inwoners en de gemeente tot een succesvolle transitie naar een duurzame warmtevoorziening te komen in de wijk Nieuw Dokkum. Daarnaast helpen de ervaringen in het PAW-project ons bij het versnellen van de warmtetransitie op het gehele eiland en kunnen verschillende onderdelen, zoals de isolatieaanpak, eiland breed worden uitgerold. Nadere toelichting onder het kopje 'financiële toelichting'.

Echter, het volledig verduurzamen van een woning is een kostbare operatie, die individuele woningeigenaren vaak niet zomaar uit eigen middelen kunnen voorzien. In de duurzaamheidslening zien we een effectief financieel instrument om onze inwoners hiermee te kunnen helpen. Door een financieringssysteem te ontwerpen, kunnen onze inwoners bijvoorbeeld op een laagdrempelige manier de overwaarde van hun woning inzetten t.b.v. verduurzaming/verbetering van het huis. Een definitief voorstel voor de invulling van de duurzaamheidslening zal nog worden voorgelegd.
Ook zal de komende tijd expliciet aandacht zijn voor huishoudens die te maken hebben met Energiearmoede. Steeds meer huishoudens in Nederland hebben te maken met energiearmoede. Als gevolg van de stijgende energieprijzen wordt de energierekening voor een steeds groter wordende

groep moeilijker te betalen. In ieder geval zal middels de SPUK Energiearmoede (zie financiële toelichting) een witgoedregeling worden opgestart. De doelgroep ‘kwetsbare huishoudens’ is gebaseerd op huishoudens met een hoge energierekening en/of een slechte energetische staat van hun woning (TNO: 45-50 huishoudens). Op de schaal van Schiermonnikoog is het in het kader van de privacy wet moeilijk exact te onderscheiden welke huishoudens hieronder vallen. In samenwerking met Sociaal Domein proberen we hier zoveel mogelijk inzicht in te krijgen. In ieder geval zal ingezet worden op een laagdrempelige aanvraag, zodat we zoveel mogelijk inwoners bereiken die in de problemen komen door de hoge energieprijzen. Het gevolg is wel dat er een onzekerheid zit in het aantal huishoudens dat aanspraak zal kunnen maken op de regeling. Mogelijk zal dit resulteren in een overschrijding van het beschikbare budget vanuit de SPUK. Overschrijding van het budget zal aangevuld worden vanuit de reserve Duurzame Energie. Samen met Sociaal Domein zullen de ontwikkelingen rondom Energiearmoede op Schiermonnikoog zorgvuldig in de gaten gehouden worden.

Ook hebben we aandacht voor de verduurzaming van maatschappelijk vastgoed in de gemeente. Het zwembad zal vanaf het seizoen 2023 het zwembadwater gasloos verwarmen door middel van warmtepompen en de voetbalvereniging en tennisvereniging zullen ook in 2023 starten met de verduurzaming van de warmtevoorziening naar (bijna) energie-neutraal. Daarnaast zal de verlichting vervangen worden door LED. We worden bij deze trajecten begeleid door professionele adviseurs gefinancierd door de provincie Fryslân binnen de KlimOp regeling.
Middels het MJOP dat voor de komende 10 jaren is vastgesteld door uw gemeenteraad zal het gemeentelijk vastgoed stapsgewijs worden verduurzaamd naar minimaal label B. Bij de uitvoering hiervan zullen we opnieuw begeleid worden door een adviseur vanuit de KlimOp regeling van de provincie. Ook zal gekeken worden naar de mogelijkheden voor energieopwekking middels zonnepanelen en een aardgasvrije warmtevoorziening.

Naast het verduurzamen van de gebouwde omgeving werken we aan duurzame mobiliteit. De doelstelling vanuit het Klimaatakkoord is om in 2050 emissie vrij te bewegen. Om te voorzien in voldoende laadpunten voor elektrische auto’s stellen we een laadvisie en plaatsingsbeleid op. Daarnaast blijven we onze inwoners en partners informeren en stimuleren om in te zetten op duurzaam vervoer.

Al bovenstaande projecten leiden tot een forse verschuiving van gas naar elektriciteit. Sinds de zomer van 2022 is er al sprake van een transportbeperking op het net als gevolg van beperkte capaciteit van de Wadkabel. We hebben nu wel kwalitatief zicht op de ontwikkelingen, maar niet op de hoeveelheden energie die van en naar het eiland getransporteerd moeten worden, en wat dat precies betekent voor de wadkabels en -leidingen. Dit inzicht is wel nodig om te kunnen anticiperen en te kunnen sturen op ontwikkelingen. Er wordt in samenwerking met Terschelling een adviesbureau ingehuurd om een uitgebreide systeemanalyse op te stellen van het energie systeem. Dit onderzoek zal ook de basis zijn voor meer inzicht in de mogelijkheden voor het opwekken van energie uit zon, wind en groen gas. Voor de keuze en uitvoering van mogelijke projecten die voortvloeien uit de systeemanalyse zal later een voorstel worden voorgelegd.

Met het Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid wordt invulling gegeven aan de ambitie die door uw raad is uitgesproken in het ambitiemanifest Waddeneilanden ‘De Energieke toekomst’ en met de vaststelling van het rapport Dursum Eilaun.

Financiële toelichting

Het financiële overzicht Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid 2022 – 2026 is terug te vinden in bijlage 4.

Budget Reserve Duurzame Energie 2022	
Overgebleven budget Impuls Duurzaamheid (bijlage 3, stand 31 december 2021)	€ 379.610
Uitvoeringstaken Klimaatakkoord 2022 (zie onder)	€ 97.674
Totaal (bijlage 3)	**€ 477.284**
Uitgaven t/m 31 december 2026 (bijlage 4)	€ 402.110
Begrotingswijziging 2024 en verder (zie onder)	- € 60.000
Restant reserve	**€ 135.174**

Uitvoeringstaken Klimaatakkoord
In de decembercirculaire 2021 is aangekondigd dat het vorige kabinet in de rijksbegroting voor 2022 € 72,5 miljoen beschikbaar heeft gesteld voor de klimaatakkoordtaken van gemeenten, ondersteuning van medeoverheden en RES. Dit om te voorkomen dat de uitvoering van het Klimaatakkoord stil komt te vallen. Van deze € 72,5 miljoen is € 40 miljoen bestemd voor uitvoeringskosten gemeenten.
De bijdrage voor Schiermonnikoog komt uit op € 97.674.
Deze middelen zijn bedoeld als overbruggingsbudget om de uitvoering van het bestaande klimaatbeleid in 2022 te kunnen voortzetten. Het budget kan onder meer worden ingezet voor het opstellen van transitievisies warmte en uitvoeringsplannen (wijkgerichte aanpak), de uitrol van laadpalen en ruimtelijke processen ten behoeve van duurzame energie.

PAW-project
Voor de kwartiermakersfase van het PAW-project heeft het college van B&W adviesbureau Ekwadraat tot 1 november 2022 ingehuurd. Het uitgangspunt is om de projectleider in te huren voor 4 jaar (van 1 november 2022 tot 1 november 2026). Er wordt uitgegaan van 44 werkweken per jaar. Bij de aanvraag van de subsidie is rekening gehouden met een investering van €440.000 in proceskosten voor de transitie, waarvan €240.000,- is aangevraagd als onrendabele top. Bij de aanvraag is voorgesteld om de bijdrage die de gemeente via de algemene uitkering heeft ontvangen voor de Transitievisie warmte van €200.000,00 (december circulaire 2019) uit de reserve Duurzame Energie hier aanvullend voor in te zetten. Zoals eerder benoemd versnelt het PAW-project de warmtetransitie eiland breed en kunnen buiten de wijk Nieuw-Dokkum ook andere huishoudens profiteren van de inzet van deze projectleider. Op basis van de te ontvangen reacties op de vacature, moet blijken of het benodigde budget voldoende is. Daarnaast zal gedurende de looptijd van het project een jaarlijks evaluatiemoment plaats vinden om de voortgang te beoordelen en het profiel van de projectleider aangesloten te houden bij de ontwikkelingen van het project, zodat steeds een besluit kan worden genomen om de inhuur al dan niet te continueren. Gevolg hiervan is dat pas in een later stadium zal blijken of het gereserveerde budget al dan niet ingezet zal moeten worden.

SPUK Energiearmoede
Het kabinet heeft in oktober 2021 en in maart 2022 tweemaal een SPUK van 150 miljoen euro voor de aanpak van energiearmoede aangekondigd om huishoudens op korte termijn tegemoet te komen vanwege de sterk gestegen energieprijzen en dalende koopkracht. De tweemaal 150 miljoen euro is verdeeld op basis van het aantal huishoudens in energiearmoede conform het onderzoek van TNO. Op Schiermonnikoog gaat het om 45 – 50 huishoudens. De middelen voor de aanpak energiearmoede richten zich op zowel huur- als koopwoningen. De bijdrage voor Schiermonnikoog komt uit op € 29.596. Deze uitkering staat los van de eenmalige energietoeslag die huishoudens in 2022 ontvingen.

Verloop reserve
Het verloop van de reserve Duurzame Energie laat zien dat er op regelmatige basis externe (rijks-)budgetten binnenkomen voor de uitvoering van het klimaatakkoord. Hoewel dit geen zekerheid is, is de verwachting dat ook de komende jaren onze budgetten opnieuw aangevuld zullen worden door externe toevoegingen. Deze zullen toegevoegd worden aan de reserve Duurzame Energie.

Begrotingswijziging 2024 en verder voor structurele kosten
In de begroting is tot nu toe geen rekening gehouden met structurele kosten voor Duurzaamheid. Zoals uit het financiële overzicht Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid 2022-2026 blijkt zijn er structurele kosten en incidentele kosten. Om de komende jaren budget zeker te stellen zal er een voorstel komen om vanaf 2024 structureel budget van € 20.000 per jaar voor Duurzaamheid op te nemen in de begroting. Met dit bedrag kunnen de nu bekende structurele kosten in de toekomst gedekt worden. Voor 2024 tot en met 2026 zijn de verwachte kosten afgerond € 60.000.

Uitgaven t/m 31 december 2026
De totaal ingeschatte uitgaven ten behoeve van het uitvoeringsprogramma Duurzaamheid 2022-2026 bedragen € 402.110, (zie bijlage 4, totaal uitgaven). Deze kosten worden onttrokken uit de reserve Duurzame Energie.

Restant reserve
Voorstel is om het restant van de Reserve Duurzame Energie ad € 150.174 (na begrotingswijziging 2024) te reserveren voor toekomstige uitgaven ten behoeve van duurzaamheid.

De financiële effecten worden verwerkt in de 26e begrotingswijziging.

Voorgesteld wordt:

- Kennis te nemen van het overzicht Uitvoeringsprogramma Impuls Duurzaamheid
- Kennis te nemen van het Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid Schiermonnikoog 2022-2026 en bijbehorend financieel overzicht
- € 402.110 ten behoeve van het uitvoeringsprogramma Duurzaamheid 2022-2026 te onttrekken uit de Reserve Duurzame Energie
- De financiële effecten te verwerken in de 26e begrotingswijziging
- Het restant van de Reserve Duurzame Energie te reserveren voor toekomstige uitgaven ten behoeve van duurzaamheid

Bijlagen

- Bijlage 1: Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid 2022 – 2026
- Bijlage 2: Overzicht Uitvoeringsprogramma Impuls Duurzaamheid 2017 – 2021
- Bijlage 3: Financieel verloop reserve Duurzame Energie
- Bijlage 4: Financieel overzicht Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid 2022 – 2026

Burgemeester en wethouders van de gemeente Schiermonnikoog,
de secretaris, de burgemeester,

R. Thedinga I. van Gent